

Wormen bestrijden doe je zo

Worminfecties zijn een bekend probleem bij schapen en ze bedreigen de gezondheid van vooral lammeren. Steeds meer zien we resistentie van verschillende wormsoorten tegen wormmiddelen. Maar wat weten we eigenlijk over parasieten en wat kun je er (zelf) aan doen? Tijdens de cursus 'Parasitologie voor schapen- en geitenhouders' gingen we in op deze vragen.

Om schade door worminfecties zo veel als mogelijk te voorkomen en resistentieontwikkeling van de wormen tegen de midde-

len te vertragen, is een planmatige aanpak nodig. Een beweidingschema en parasitologisch mestonderzoek vormen daar bijvoorbeeld een essentieel onderdeel van. Dit was dan ook het uitgangspunt voor de cursus die GD organiseerde voor schapen- en geitenhouders. Het accent lag hierbij op praktische kennis en toepassing. Onze worm-experts, Nienke Sniijders, Karianne Peterson, Coen Hegeman en Deborah van Doorn, vertellen iets over maagdarmwormen, haemonchose, leverbot en het onderzoek in het lab. Een beknopte impressie van deze, door de deelnemers als goed beoordeelde, cursus.

DIERENARTS NIENKE SNIJDEERS-VAN DE BURGVAL:

"Er is geen werelddeel waarbij maagdarmwormen geen 'hot topic' is bij kleine herkauwers. Deels omdat de infectiedruk van maagdarmwormen soms hoog is en problemen veelvuldig worden gezien. Maar ook omdat resistentie tegen maagdarmwormenmiddelen veel voorkomt en problemen daarvan frequent worden ervaren. Reden genoeg om een cursus te verzorgen met focus op preventie. Iedereen weet dat voorkomen beter is dan genezen. Tijdens de cursus leerden deelnemende houders hoe je een beweidingsplan opstelt en waarom dat van belang is. Zo'n beweidingsplan is vooral gericht op preventie van haemonchose.

Dit is de aandoening die wordt veroorzaakt door de meest ziekmakende maagdarmworm in Nederland. Sterfte door bloedarmoede, met name in de zomer, kenmerkt het beeld van deze aandoening. Hoewel alle puzzelstukken voor een beweidingschema worden aangereikt, blijft het soms een uitdaging om dit te realiseren. Soms zijn er bijvoorbeeld niet genoeg weides. Het is dan toch belangrijk om te streven naar het gebruik van zo min mogelijk ontwormmiddelen en zo veel mogelijk preventieve actie."

EERSTE ANALIST LAB COEN HEGEMAN:

“In het theoriegedeelte van de cursus krijgen deelnemers veel informatie over parasieten. ‘Welke parasieten zijn er?’, ‘Wat betekenen ze voor mijn schapen?’ en ‘Wat kan ik ertegen doen?’ zijn veel gestelde vragen. In het lab laat ik zien welke onderzoeksmogelijkheden er zijn. We duiken de praktijk in. Deelnemers nemen hun eigen materiaal mee (in dit geval faeces van hun eigen schapen) en dat onderzoeken we op het lab. Dit doen we met de McMaster-methode, waarbij we een nauwkeurige ei-telling doen. Dit laat zien of een worminfectie aanwezig is bij het dier. Dit geeft dierenarts en houder veel informatie, want pas boven een vastgestelde hoeveelheid eieren per gram faeces (EPG) is ontwormen gewenst. Zo houd je beter een vinger aan de pols en hoef je niet onnodig te ontwormen. Het is altijd erg leuk om te zien hoe deelnemers aan de slag gaan in het lab. Zodra het praktische deel start gaat het echt leven en komt iedereen los. Er wordt enthousiast vragen gesteld, deelnemers zijn fanatiek en willen tot een mooi onderzoek komen. Het is leuk om te zien dat het prikkelt en aanslaat.”

PARASITOLOOG DEBORAH VAN DOORN:

“Dit jaar zien de pathologen van GD maar ook in het veld relatief vroeg in het jaar een toename van sterfte door de rode lebmaagworm (*Haemonchus contortus*). Kenmerkend voor de aandoening zijn de (papier)witte slijmvliezen, minder groei, mindere conditie, oedeem en sterfte. Dit jaar is er dus al sterfte waargenomen bij lammeren/eerstejaars oaien. Als schapenhouder kun je oefenen witte slijmvliezen te herkennen door eerst vroeg in het voorjaar gezonde onderoogleden te bekijken. Een beweidingsplan zoals door Nienke benoemd helpt het voorkomen van problemen door haemonchose. Het is om meerdere redenen slim om ontwormmiddelen niet te geven zonder mestonderzoek te doen. Juist inzicht krijgen in het probleem door diagnostiek (ei-tellingen) uit te voeren helpt onnodige behandelingen te voorkomen en nodige behandelingen te onderbouwen. Het omweiden van de dieren kan de infectiedruk van de maagdwormlarven op de weide omlaag brengen. Zo’n beweidingsplan kost weliswaar tijd, maar als je dit samen met de dierenarts oppakt, voorkom je wormziekte en verder ontwikkelende resistentie en daardoor blijven er op de langere termijn meer ontwormmiddelen beschikbaar. Dit geldt ook voor leverbot waar Karianne het over heeft.”

DIERENARTS KARIANNE PETERSON:

“Leverbot, *Fasciola hepatica*, is een parasiet die voorkomt bij herkauwers, maar ook bij paarden, hazen, reeën en soms bij de mens. De parasiet leeft in de galgangen van de lever en produceert veel eieren die via de gal met de mest worden uitgescheiden. Deze eieren kunnen tot wel zes maanden overleven; in uitzonderingssituaties overleven ze zelfs een winter. In het voorjaar zetten ze de ontwikkeling dan voort. Voor de verdere ontwikkeling is de leverbotslak *Galba truncatula* nodig als tussengastheer. Deze leeft op plaatsen waar de bodem het grootste deel van het jaar vochtig is, zoals in greppels, slenken, vertrapte slootkanten en kwelplaatsen achter dijken. Leverbotinfecties kunnen zich als acute of chronische infecties presenteren. In jaren met een hoge infectiedruk komt het voor dat schapen en geiten vijf tot zeven weken na een massale besmetting plotseling sterven, zonder voorafgaande uiterlijke verschijnselen. Bij deze acute leverbot treedt sterfte op door verbloeding als gevolg van de trektocht van grote aantallen jonge leverbotjes door de lever. De meest voorkomende vorm van leverbotziekte is chronische leverbotziekte. Hierbij vertonen schapen en geiten vooral algemene ziekteverschijnselen, zoals verminderde groei, vermagering en een grauw en dof haarkleed. Daarnaast komen bloedarmoede en soms oedeem tussen de kaaktakken voor. Bij ernstige infecties zien we soms verwerpen en vroeggeboorte. Zonder behandeling kunnen dan veel dieren sterven. Resistentie tegen het leverbotmiddel met de werkzame stof triclabendazol komt in toenemende mate voor. Het is daarom een must om ongeveer drie weken na de behandeling te controleren of deze daadwerkelijk is aangeslagen, door de mest te controleren.”

MEER OVER WORMBESTRIJDING EN WEIDEPLANNEN

WWW.GDDIERGEZONDHEID.NL/WORMEN